

Samenvatting LOWI-advies 2015-02

Het advies ziet op een vermeende schending van wetenschappelijke integriteit waarin een volledig anoniem klager heeft geklaagd bij het Bestuur over vermeend plagiaat van een (aantal) onderzoeker(s).

Anoniem klagen

Het *volledig* anoniem klagen – waarmee wordt bedoeld dat niemand de identiteit van betrokkene kent - bij vermoede schendingen van wetenschappelijke integriteit acht het LOWI in beginsel onwenselijk. Mede hierom geldt bij het LOWI ex artikel 7.5 van zijn Reglement als ontvankelijkheidseis dat een verzoeker zich met naam en toenaam bekend maakt. Voor zover een klachtenregeling van een Instelling anoniem klagen mogelijk maakt, dient het Bestuur van deze Instelling naar het oordeel van het LOWI zeer terughoudend te zijn met het toepassen van de bevoegdheid om (volledig) anonieme klachten in behandeling te nemen. De eisen van transparantie, het verdedigingsbeginsel en het beginsel van hoor en wederhoor kunnen immers aan (volledig) anoniem klagen in de weg staan. De belangen van de klager die anoniem wil blijven, kunnen in beginsel afdoende worden gediend door een adequate klokkenluidersregeling en door het toezeggen van vertrouwelijkheid, waarbij de naam van de(ze) anonieme klager weliswaar niet bekend is bij Beklaagden en/of de Commissie, maar wel bekend is bij het Bestuur. Op deze wijze kan de(ze) anonieme klager op dezelfde voet als de overige betrokkenen verantwoordelijk worden gehouden voor naleving van de geheimhoudingsplicht. Verder kan het Bestuur de(ze) anonieme klager dan separaat horen, waarna de Beklaagde de gelegenheid heeft om (schriftelijk) op het verslag van het horen te reageren. Hiermee wordt recht gedaan aan de eisen van hoor en wederhoor en aan het transparantie- en verdedigingsbeginsel en worden zowel de belangen van de(ze) anonieme klager enerzijds, als de belangen van de Beklaagde anderzijds gediend. Slechts onder (zeer) bijzondere omstandigheden kan zich de situatie voordoen dat een Klager volledig anoniem moet kunnen blijven, waarbij dus ook het Bestuur niet op de hoogte is van de identiteit van de klager. Of sprake is van dergelijke bijzondere omstandigheden staat in eerste instantie ter beoordeling van het Bestuur. De anonieme klager dient echter de wens en de noodzaak om volledig anoniem te blijven te onderbouwen, en het Bestuur dient zijn beslissing om dit verzoek van de klager in te willigen te motiveren. Dit geldt te meer voor de Instellingen die de Notitie Wetenschappelijke Integriteit 2001 hebben onderschreven, te weten de KNAW, NWO en de VSNU. In deze Notitie staat immers expliciet vermeld dat “anonieme klachten niet in behandeling (kunnen) worden genomen” (p.10).

Plagiaat

Buiten plagiaat vallen (i) het overnemen van een gering aantal overeenstemmende woorden uitsluitend van beschrijvende of feitelijke aard; (ii) algemene, louter feitelijke beschrijvingen van een arrest met weinig mogelijkheid tot afwijking waardoor bepaalde feiten niet anders dan in verwante terminologie kunnen worden beschreven; en (iii) referentie aan bronnen in de tekst op een zodanige manier dat het voor de lezer duidelijk is dat teksten hieruit afkomstig zijn (zie LOWI-advies 2014-08). Bij de beoordeling of sprake is van plagiaat dat resulteert in een schending van wetenschappelijke integriteit dient (1) eerst te worden nagegaan of een tekst letterlijk (tekstueel) en/of conceptueel is overgenomen zonder vermelding van bronnen in de tekst of anderszins; en (2) te worden bepaald of op grond van de omstandigheden van het geval dit handelen als plagiaat kan worden gekwalificeerd.

Bepalend in dit verband zijn - doch de beoordeling is niet hiertoe beperkt- de context waarbinnen het handelen heeft plaatsgevonden en de intentie van de betrokkene. Deze intentie kan overigens ook impliciet worden afgeleid uit (1) de omvang van het plagiaat (zie LOWI-adviezen 2008-1 en 2014-10 waarbij tekstgedeelten van grote omvang letterlijk uit een andere taal werden vertaald door auteurs zonder verwijzing in de tekst naar bronnen of anderszins); of (2) uit het feit (zie LOWI-advies 2014-10) dat de betrokkene tekstgedeelten heeft overgenomen met inbegrip van dezelfde verwijzingen naar secundaire bronnen. Het vorenstaande laat onverlet dat, wanneer geen sprake is van plagiaat, sprake kan zijn van verwijtbaar onzorgvuldig handelen dat bij een herhaald patroon kan worden gekwalificeerd als een schending van wetenschappelijke integriteit (zie LOWI-advies 2014-08). Ook kan sprake zijn van (verwijtbaar) onzorgvuldig handelen zonder dat sprake is van schending van wetenschappelijke integriteit.

Het Bestuur heeft op 23 juni 2015 het definitieve besluit genomen om:

1. het LOWI-advies over te nemen met uitzondering van het oordeel van het LOWI onder 5.1 over de onzorgvuldige wijze waarop het Bestuur de zaak in de publiciteit heeft gebracht.
2. het voorlopige besluit van ... 2014 te herzien en de sanctie om het artikel te laten terugtrekken, te laten vervallen; in plaats daarvan heeft het besloten de vier coauteurs te verzoeken te verklaren dat zij in het vervolg een methode zullen hanteren waaruit voor iedere lezer duidelijk is aan wie de tekst of het gedachtengoed toebehoort.